

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів

дисертації Ковальчук Юлії Віталіївни

“Психологічні особливості формування комунікативної культури

майбутніх фахівців іноземних мов”

на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія»

1. Актуальність теми та її зв'язок із планами наукових робіт.

Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується глибокими трансформаціями, спричиненими повномасштабною війною та важливими для нашої країни процесами євроінтеграції. У зв'язку з цим, підвищується значення ефективної міжкультурної комунікації, у межах якої провідну роль відіграють фахівці з іноземних мов, які сьогодні виконують не лише свої професійні функції (переклад, викладання), а й є представниками України у світовому просторі, беруть участь у гуманітарних ініціативах, міжнародних проєктах, міжкультурному діалозі.

Відтак, зростає важливість і необхідність глибшого розуміння психологічних основ формування комунікативної культури у фахівців іноземних мов як набутої багатовимірної інтегральної якості особистості, що передбачає здатність свідомо будувати, регулювати та рефлексувати власну комунікацію з представниками інших культур на основі сформованої культурної (національної) ідентичності, цінностей та норм, із метою досягнення професійно та соціально значущих цілей.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до плану наукової діяльності кафедри психології Національного університету «Острозька академія», здійснене в межах науково-дослідної теми «Розвиток суб'єктів освітньої діяльності в умовах кіберпростору» (номер державної реєстрації: 0121U112964).

Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради Національного університету «Острозька академія» (протокол № 5 від 24 листопада 2022р.).

2. Особиста участь автора в отриманні конкретних наукових результатів, викладених у дисертації. Дисертація є самостійною науковою роботою, що містить ідеї та власні розробки автора, які сприяли досягненню поставлених мети і завдань праці. Концептуальні ідеї інших авторів, використані в дисертації, мають відповідні покликання та слугували основою для формування теоретико-методологічних засад дослідження.

3. Ступінь обґрунтованості й достовірності наукових положень і рекомендацій. Обґрунтованість наукових висновків та рекомендацій обумовлена логічністю подання матеріалу праці, послідовністю виконання поставлених завдань та апробацією результатів дослідження, а також висновками до кожного розділу та загальними висновками дисертації. Достовірність отриманих висновків підкріплена застосуванням теоретичних та емпіричних методів, емпіричним дослідженням, що включало якісний та кількісний аналіз експериментальних даних, про що засвідчують довідки про впровадження результатів дослідження.

4. Наукова новизна дисертації полягає в тому, що:

- *вперше:* обґрунтовано та емпірично верифіковано концептуальну модель формування комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов; визначено тріаду психологічних умов формування комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов (розвиток соціального інтелекту, розвиток когнітивної самосвідомості та метакогнітивної регуляції, розвиток національної ідентичності у поєднанні з міжкультурною чутливістю); визначено рівні, критерії та показники комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов; емпірично встановлено структурно-рівневі та структурно-змістові особливості комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов залежно від

років навчання та досвіду перебування в іншомовному середовищі; емпірично доведено роль метакогнітивних переконань (потреба контролювати думки, негативні переконання про неконтрольованість думок) та короткострокових міжнародних програм у розвитку комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов;

- *уточнено, доповнено:* зміст поняття комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов; психологічну структуру комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов (мотиваційно-ціннісний, метакогнітивний, мовно-комунікативний та соціально-поведінковий компоненти);

- *подальшого розвитку набули:* принципи і підходи до формування комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов.

5. Наукове та практичне значення роботи.

Теоретичне значення дослідження полягає в обґрунтуванні структури комунікативної культури, що містить мотиваційно-ціннісний, метакогнітивний, мовно-комунікативний та соціально-поведінковий компоненти; визначенні критеріїв та показників розвитку кожного компонента; розробці теоретико-концептуальної моделі формування комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов, що передбачає три основні психологічні умови – розвиток соціального інтелекту, навичок метакогнітивної регуляції та національної ідентичності; у визначенні та обґрунтуванні принципів її формування, серед яких – принцип соціокультурної зумовленості (комунікативна культура формується у соціо-культурному контексті), принцип діяльнісного опосередкування (комунікативна культура закріплюється в реальній діяльності), принцип суб'єктності (майбутній фахівець іноземних мов, як особистість, є активним творцем власної системи цінностей як основи комунікативної культури), принцип рефлексивності (усвідомлення і переосмислення досвіду, власних думок і переконань), принцип інтеріоризації. На основі порівняльного

аналізу структурно-змістових особливостей комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов у розрізі років навчання та досвіду перебування в іншомовному середовищі виявлено особливості і закономірності її формування.

Практичне значення дисертаційного дослідження полягає в розробці авторського комплексу методик психодіагностичного вивчення комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов, що містить апробовані та адаптовані методики, придатні для вимірювання кількісних та якісних характеристик досліджуваного явища; розробці програми формування комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов в умовах ЗВО. Одержані результати можуть використовуватися науково-педагогічними працівниками під час розробки та викладання академічних дисциплін для майбутніх фахівців іноземних мов.

6. Використання результатів. Результати дослідження впроваджено в освітній процес та практичну діяльність Національного університету «Острозька академія» (протокол засідання кафедри англійської мови та літератури №10 від 19 травня 2026 р.), Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол засідання кафедри практики англійської мови № 16 від 11 червня 2026 р.), Університету Григорія Сковороди в Переяславі (протокол засідання кафедри психології №16 від 17 червня 2026 р.), Національної академії Державної прикордонної служби України (акт про впровадження).

7. Повнота викладення матеріалів дисертації у роботах, опублікованих автором. Результати дисертації викладені у 9 публікаціях, з них 4 статті – у фахових виданнях України, 5 – у збірниках матеріалів конференцій, що відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

8. Відповідність вимогам. Анотація, структура та обсяг дисертації відповідають установленим вимогам. Дисертаційне дослідження Ковальчук

Юлії Віталіївни “Психологічні особливості формування комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов” є завершеним науковим дослідженням, у якому отримано нові науково обґрунтовані результати, що сприяють розв’язанню актуального наукового завдання та становлять теоретичну та практичну цінність для розвитку сучасної психології. Науковий рівень дисертації відповідає вимогам, викладеним у Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

9. Мова та стиль. Дисертація написана українською мовою, витримана в академічному стилі, із дотриманням норм правопису та наукової термінології.

10. Рекомендація дисертації до подання у разову спеціалізовану вчену раду. Дисертація Ковальчук Юлії Віталіївни “Психологічні особливості формування комунікативної культури майбутніх фахівців іноземних мов” є завершеною науковою працею, що містить нові науково обґрунтовані результати та розв’язує важливе завдання психології. Робота може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія».

Наукові результати дисертації Ковальчук Юлії Віталіївни обговорено та схвалено на розширеному засіданні кафедри психології Національного університету «Острозька академія» (протокол № 13 від 18 червня 2026 р.).

Голова засідання –

доктор психологічних наук, доцент,

завідувач кафедри психології

Національного університету

“Острозька академія”

Оксана МАТЛАСЕВИЧ

факс
підпис
Острозька академія
КАНЦЕЛЯРІЯ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
“ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ”
22554101
Лещенко О.А.